

28

СИМФОНІЯ

№ 40

SYMPHONIE

K. 550 (1788)

Sonata forması, Mocart, Betxoven, Gaydn sıyaqlı kompozitorlardıń dóretiwshiliginde keń tarqalgan edi, biraq onın tásiiri keyingi muzıka, sonıń ishinde, romantikler hám hátte bazı bir zamanagóy avtorlar shıgarmalarında da saqlanıp

qalmaqta. Sonata forması Batıs muzıka dástúrińin rawajlanıwında tiykarǵı rol oynap ǵana qoymastan, bálkim sonata forması ushın tiykar bolıp qalmaqta.

Paydalanılǵan ádebiyatlar

1. Abdullaeva U. CHarshimov Dj. “Qaraqalpaq kompozitorlarınıń fortepiano shıǵarmaları” Qaraqalpaqstan 2012.
2. Abatbaeva R. “Fortepiano” Toshkent. 2023.
3. Nadirova A. “Qaraqalpaq muzıka tariyxı” Qaraqalpaqstan.2019.

REZYUME. Sonata forması klassitsizm dáwirinen baslap házirgi kúnge shekemgi hám fortepiano ushın jazılǵan kóplegen shıǵarmalardıń tiykarı bolıp, sonata formasınıń rawajlanıw tariyxı, tiykar salǵan kompozitorlar hám sonata formasınıń dúzilisleri haqqında sóz etiledi.

РЕЗЮМЕ. Сонатная форма служит основой для многих произведений, написанных для фортепиано, начиная с классицизма и до наших дней. В ней рассматривается история развития сонатной формы, композиторы, заложившие её основу, и структуры сонатной формы.

SUMMARY. Sonata form serves as the basis for many works written for piano, from classicism to the present day. It examines the history of sonata form development, the composers who laid its foundation, and the structures of sonata form.

XXI ÁSIR MUZÍKA PEDAGOGIKASÍ PERSPEKTIVALARÍ

Kojabaev Juldızbay Ómirbaevich – metodist

Qaraqalpaqstan Respublikası pedagogikalıq sheberlik orayı

Tayanış sózler: muzıka pedagogikası, Ózbekstan, inklyuzivlik, sanlastırıw, milliy dástúr, XXI ásir, proektili bilimlendiriw.

Ключевые слова: музыкальная педагогика, Узбекистан, инклюзивность, цифровизация, национальная традиция, XXI век, проектное обучение.

Key words: music pedagogy, Uzbekistan, inclusivity, digitalization, national traditions, project-based learning, 21st century.

XXI ásirdegi muzıka pedagogikası: qáwip-qáterler hám perspektivalar XXI ásirde muzıka pedagogikası jámiyet, mádeniyat hám texnologiyalardaǵı ózgerisler sebepli áhmiyetli transformaciya basqışın basınan ótkermekte. Bilimlendiriw processleriniń globalasıwı hám

sanlastırılıwı sharayatında muzıkanı oqıtıwǵa bolǵan kózqaraslar jáne de beyimlesiwsheń, hár qıylı hám inklyuziv bolıp barmaqta. Zamanagóy muzıka pedagogikası zaman shaqırıqlarına qalay juwap beretuǵının hám bilim alıwshılar ushın

qanday perspektivalardı ashıp beriwın kórip shigamiz.

Bilimlendiriwge qatnaslardıń transformaciyası

XXI ásirde muzika pedagogikasınıń rawajlanıwın belgilep beriwshi tiykargı faktorlardan biri dástúriy oqıw usıllarınan kóbirek integraciyalasqan hám jekelestirilgen formalarga ótiw bolıp esaplanadı. Burın muzikanı úyretiw klassikalıq shıǵarmalardı ózlestiriw hám atqarıw texnikasınan ibarat bolǵan bolsa, búgingi kúnde hár bir oqıwshınıń dóretiwshilik qábiletin, sını kózqarasın hám individuallıǵın rawajlandırıwǵa itibar qaratilmaқта.

Zamanagóy pedagogikalıq koncepciyalar differenciallastırılǵan hám joybarlastırılǵan kózqaras principlerine tiykarlanıp barmaqta. Bul bilimlendiriw baǵdarlamaları jáne de beyimlesiwsheń, oqıwshılardıń qızıǵıwshılıqları hám qábiletlerine baǵdarlanganlıǵın ańlatadı. Oqıwshılar oqıtıwshı tárepinen tákirarlanıwdıń ornına ózleri dóretken muzikalıq shıǵarmalardı dórete baslaydı, janrlar hám usıllar boyınsha tájiriye ótkeredi, bul olardıń dóretiwshilik potencialın rawajlandırıwǵa xızmet etedi.

Texnologiyalardıń muzika bilimlendiriwine tási

Zamanagóy texnologiyalar muzika bilimlendiriwi imkaniyatların sezilerli dárejede keńeytedi. Muzika oqıtıwda sanlastırw hám onlayn resurslardan paydalanıw áhmiyetli faktor boldı. Pedagogikalıq ámeliyatta oqıtıw platformaları, muzikalıq qosımshalar, virtual qurallar hám hátteki jasalma intellekten de jedel paydalanıw baslandı. Kóplep onlayn kurslar, sheberlik sabaqları hám videomateriallar oqıwshılar hám pedagoglarǵa geografıyalıq jaylasıwına qaramastan bilim alıw imkaniyatın bermekte. Bul bilimlendiriw kólemin keńeytiw, xalıqaralıq bilimlendiriw jámiechiligin shólkemlestiriw hám tájiriye almasıw ushın jańa imkaniyatlar ashadı. Elektron partituralar hám muzikalıq simulyatorlar sıyaqlı interaktiv platformalar oqıwshılarǵa tek ǵana muzika teoriyasın ózlestiriw emes, al dóretiwshilik hám atqarıw procesinde tikkeley qatnasıw imkaniyatın bermekte. Sonı sanlı qayta islew (DAW) programmaları oqıwshı hám muǵallimlerde muzika menen jańa dárejede islew imkaniyatın beredi, mashinalı úyreniw algoritmleri bolsa bilim alıw hám hátte kompozitorlıq jumista da járdem beriwı múmkin.

Inklyuzivlik hám qolaylılıq. Zamanagóy muzika pedagogikası inklyuziv hám hámme ushın qolaylı bolıwǵa háreket etpekte. XXI ásirde inklyuzivlikke itibar jámiyetniń barlıq qatlamları ushın teń imkaniyatlardı támiyinlewe qaratilǵan

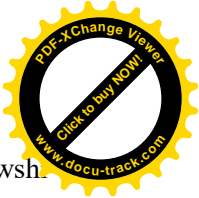
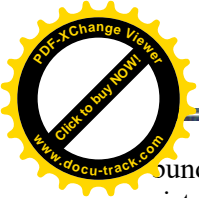
bilimlendiriw reformaları sharayatında ayrıqsha áhmiyetke ie bolmaqta. Muzika bilimlendiriwi tek ǵana joqarı dáramatlı shańaraqlardıń qábiletli perzentleri ushın jeńillik bolmay qaladı. Ayrıqsha bilimlendiriwge mıtájiligi bolǵan balalar ushın baǵdarlamalar, inklyuziv muzikalıq joybarlar hám imkaniyatı sheklengen shaxslar ushın muzika kórkem óneri menen óz ara tásirlesiwdiń hár qıylı túrleri dóretiwshilik óz-ózin kórsetiw hám sociallıq integraciya ushın jańa sheklerdi ashadı.

Perspektivalar hám qáwip-qáterler

Zamanagóy texnologiyalar hám innovaciyalıq kózqaraslar ashıp beretuǵın imkaniyatlar menen birge, muzika pedagogikası bir qatar qáwip-qáterlerge dus kelmekte. Olardan biri oqıtıwda dástúriy hám zamanagóy qatnaslar arasında teń salmaqlılıqtı saqlaw zárúrliginen ibarat. Jańa metodlardıń qolaylı bolıwına qaramastan, klassikalıq muzika bilimlendiriwiniń áhmiyetin umıtpaw kerek, ol fundamentallıq kónlikpelerdi qalıplestiredi hám muzikanı kórkem óner sıpatında túsinip jetedi. Zamanagóy muzika oqıtıwshısı tek ǵana muzika tarawında tereń bilimge iye bolmay, al jana texnologiyalar menen islew qábiletine iye bolıwı, hár túrli pedagogikalıq metod hám usıllardı birlestiriwge tayar bolıwı kerek. XXI ásir muzika pedagogikası dástúriy qádiriyatlar hám zamanagóy kózqaraslar birlesken jedel transformaciya dáwirin basınan ótkermekte. Texnologiyalar, inklyuzivlik hám oqıwshılardıń individual talaplarına baǵdarlanıw ózgerislerdiń tiykargı dvigatellerine aylanbaқта. Pedagoglar hám bilimlendiriw mákemeleri bul jańa imkaniyatlardı oqıtıw procesine integraciyalay alıwı, muzikanıń jeke hám dóretiwshilik pazıyletlerdi rawajlandırıw quralı sıpatındaǵı áhmiyetin umıtpawı áhmiyetli. Muzikalıq pedagogikanıń transformaciyalanıwı muzikanıń hár qıylı kórinislerinde qádirleytuǵın hám dórete alatuǵın muzikantlar hám kórkem óner iqlasbentleriniń jańa áwladın qalıplestiriw ushın keń perspektivalar ashpaқта. Bilimlendiriw ózgermeli, sanlı hám inklyuziv bolıp, muzikalıq bilimlendiriw dástúriy akademizm sheńberinen shıǵıp ketetuǵın jańa túrlerge ie bolmaqta.

Qatnaslardıń transformaciyası: bilim beriwshi oqıtıwshıdan ustazǵa shekem. Bilimlerdi bir tárepleme beriwdiń ornına oqıwshı menen sáwbetlesiw, onıń dóretiwshilik pikirlew hám ózin-ózi kórsetiwini rawajlandırıw birinshi orınǵa shıǵadı.

Mısalı: Yamaxa mektebinde (Yaponiya) "oyın arqalı úyreniw" koncepciyası qollanıladı, bunda balalar kishi jastan óz muzıkasını jaratıwǵa tartıladı. Olar tek ǵana shıǵarma úyretpeydi, bálki improvizatorlıq etedi, shıǵarmalar jazadı hám jámáátte bir-birin tınlawdı úyrenedi. Rossiyada

unday jantasıw qosımsha bilim beriw sistemasında, máselen, jana tiptegi balalar muzıka mekteplerinde, máselen, Igor Butman atındaǵı zamanagóy muzıka mektebinde ámelge asırıladı, ol jerde programmaǵa djaz, improvizatsiya hám elektron muzıka tiykarları kirgizilgen. Muzikalıq pedagogikadaǵı texnologiyalar: sanlı revolyuciya Sanlı texnologiyalardıń kirip keliwi menen dúnyanıń qálegen burshagında muzikalıq oqıtıw múmkin boldı. Mısallar:

- **Yousician** - gitara, fortepiano hám basqa da saz ásbapların úyretiwshi fin platforması. Ol qurılmanıń mikrofonınan paydalanıp, oqıwshınıń atqarıwın real waqıtta talqılap, usınıslar beredi.

- **SmartMusic** - oqıwshılar hám oqıtıwshılar ushın interaktiv partituralar, instrumental qosıqlar hám qátelik noqatları menen atqarıwdı tallawdı usınıs etetuǵın amerikalı baǵdarlama.

- **MuseScore hám BandLab** - mektep oqıwshıları hám studentlerge qımbat bahalı úskenelerge iye bolmastań, muzıka jazıw, aranjirovkalaw hám bólisiw imkaniyatın beretuǵın programmalar.

Rossiyadaǵı misal:

- "Muzıka onlayn" ("Uchi.ru" joybarı) sıyaqlı platformalar balalar ushın solfedjio hám muzikalıq ádebiyat sabaqların geymifikaciya elementleri menen sanlı formatta usınadı.

- Inklyuzivlik hám qolaylılıq: barlıq ushın muzıka. Muzıka imkaniyatı sheklengen insanlar ushın sociallastırıw hám ózin-ózi kórsetiw usılına aylanbaqta. Muzıka muǵallimleri ózlestirilgen metod hám qurallardı islep shıǵadı.

Mısallar:

- Ullı Britaniyada Drake Music baǵdarlaması ámelge asırılıp, onda háreket-tayanıw sisteması buzılǵan balalardı saz ásbapların shertiwge úyretiw ushın arnawlı texnologiyalardan paydalanıladı.

- Moskvada "Otkritaya muzıka" inklyuziv muzıka studiyası" orayı jumıs alıp barmaqta, onda gereń hám ázzi esitetuǵın balalar vibroplatformalar hám vizual qurallar járdeminde ritm hám vokal menen shuǵıllanıwı múmkin.

Pedagogtı qayta tayarlaw hám jańa kompetenciya. Zamanagóy muzıka páni muǵallimi ózinde muzikant, psixolog, texnolog hám dóretiwshilik procesiniń kuratorın birlestiriwi kerek. Bilimlendiriw pánleraralıq túrge enbekte.

Úlgi: Moskva pedagogika mámleketlik universiteti janındaǵı Muzikalıq bilimlendiriw institutında sanlı texnologiyalar, inklyuziv oqıtıw hám pedagogikalıq psixologiya boyınsha kurslardı óz ishine alǵan jańa áwlad pedagogların tayarlaw baǵdarlaması ámelge asırılmaqta.

Muzıka pedagogikasınıń aldındaǵı perspektivalar.

1. Sanlı kontentniń kópligi. Oqıwshı millionlap videosabaqlardan paydalanıwı múmkin, biraq duris baqlawshısız adasıp qalıwı múmkin.

👉 Sheshiliwi: Sanlı mediasawattı rawajlandırıw hám málimlemeni sın kózqarastan tallay alıw kónlikpesin qalıplestiriw.

2. Balalarda motivaciyanıń tómenlewi. Zamanagóy balalar kóbinese bilim alıwda kóbirek jarqın hám emocionallıq jantasıwdı talap etedi.

👉 Sheshiliwi: Geymifikaciya, tańlawlarda qatnasıw, studiyada muzıka jazıw, janlı proektler hám shıǵıwlar.

3. Sapalı muzikalıq bilim alıw ushın finanslıq tosqańlıq.

👉 Sheshim: Biypul onlayn platformalar, grantlar, qayırqomlıq fondları (mısalı, Rossiyadaǵı "Sozdanie" kambaǵal shańaraqlardıń talantlı perzentlerine muzıkanı úyreniwge járdem beredi).

Perspektivalar.

1. Muzıka bilimlendiriwiniń globalıswı.

Oqıwshılar basqa mámleketlerdiń pedagoglarınan bilim alıwı, xalıqaralıq tańlawlarda onlayn qatnasıwı, dúnya mádeniyatı menen tanısıwı múmkin.

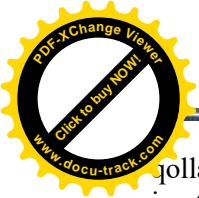
2. Jasalma intellekti rawajlandırıw.

Búgingi kúnde AIVA yamasa Soundraw sıyaqlı AI kompozitorlar kompoziciyanı úyreniwde quralǵa aylanbaqta. Keleshekte AI ornılawdı tallaw hám baǵdarlamalardı tańlawda járdemshi bolıwı múmkin.

3. Janrlar kóleminiń keńeyiwi. Elektron muzıka, bitmeyking, xip-xop, didjeynk sabaqları muzıka mektepleri baǵdarlamalarına kirgizilgen.

Úlgi: Berkli muzıka kolledjinde (AQSh) zamanagóy muzıka baǵdarları: saund-dizayn, muzikalıq prodyuserlik, remikslew sıyaqlı baǵdarlar jedel oqıtıladı. Bul qatnaslar Rossiya pedagogikasınıń bir bólegine aylanbaqta - jeke menshik mektepler hám jaslar studiyalarında. XXI ásir muzıka pedagogikasını tek nota hám texnikani úyretiwden ibarat emes. Bul mádeniy, sociallıq hám texnologiyalıq fenomen bolıp, onda tiykarǵısı hár bir adamnıń muzıka arqalı ózin-ózi ámelge asırıwı ushın sharayat jaratıw bolıp esaplanadı. Pedagog házir tek muǵallım emes, al ustaz, motivator, kórkem óner hám shaxs ortasındaǵı mediator. Zamanagóy qawıp - qáterler jańa imkaniyatlar dereğine aylanbaqta - hám muzikalıq bilimlendiriwdiń keleshegi dástúrlerdı innovaciya menen baylanıstıra alatıwınlarǵa tiyisli. "XXI ásirdegi muzikalıq pedagogika: qawıp-qáterler hám perspektivalar," Ózbekstannan anıq mısallar menen tolıqtırılǵan.

Ózbekstanda mektep muzıka sabaqlarında joybarlaw metodikasını bargan sayın aktiv

qollanılmaqta. Muxayyo Nabievanıń (GIİK) izertlewleri sonı kórsetpekte, oqıwshılardıń muzıka jaratıwı hám atqarıwı sıyaqlı joybar tiykarında oqıtıw sisteması mekteplerde "Muzıka mádeniyatı" pání boyınsha biliw belsendiligin arttıradı.

Milliy kórkem ónerdi qollap-quwatlaw - strategiyalıq tiykarǵı baǵdar. Prezidenttiń 2022-jıldaǵı pármanında mektep oqıwshılarına milliy saz ásbapları (duutar, rubob, tar) n atızda jazǵan halda oqıtıw hám pedagoglardıń keminde bir saz ásbabın (2023-jıldan baslap úshew) xs.uz+lsociety.uz+1 arqalı úyreniwı názerde tutılǵan. Bunday siyasat mádeniyattan maqtanish sezimin qalıplestiriwge, sistemalı tárbiya beriwge xızmet etedi. Ózbekstan mámleketlik konservatoriyası (Tashkent) - Oraylıq Aziyadaǵı eń eski, shıǵıs hám estrada muzıkası kafedraların óz ishine aladı, MUSIQA jurnalın shıǵaradı hám dástúrler hám zamanagóylik kesilispesinde pánleraralıq integraciyanı qollap-quwatlaydı.

GIİK janındaǵı kásip-óner bilimlendiriwı fakultetinde maqam hám xalıq muzıkası boyınsha pedagoglar tayarlanbaqta, professor Munojot Ywlvchievanıń tájiriybeleri - belgili atqarıwshını bilimlendiriw procesine kirgiziw úlgisi uzmmsi.uz.

4. Inklyuziv pedagogika.

- Tashkentte xoreograf-muzıkantlardı birlestirgen inklyuzivlik boyınsha konferenciya bolıp ótpekte. Mısal ushın, Sh.Xudoynazarovanıń multimedia ónimleri joybarı mayıplıǵı bolǵan balalardıń kórkem ónerge belsene qatnasıwına járdem beredi. uz.sputniknews.ru.

- Joqarı oqıw orınları dárejesinde beyimlesiwsheń metodikalardı islep shıǵıw zárúrligi anıqlanbaqta: kóriw imkaniyatı sheklengen studentler ushın metodika, Brayl shriftleri hám sensor quralları zárúr - olar jetispey atırǵan waqıtta oqıtıwshılar "sınaw hám qáteler usılı" menen islemekte.

5. Innovaciyalıq texnologiyalar hám sanlastırıw.

- Nókiste bilimlendiriw procesi kompetenciya hám iskerlik kózqaras elementleri menen jańalandı, ilimiy seminarlar hám science.uzdknf.uz multimedia joybarları jedel ámelge asırılmaqta.

- ERP mádeniyat joybarı 2025-jılı iske qosılǵan bolıp, 1400 den aslam mádeniyat shólkemlerin (kitapxanalar, mektepler, studiyalar) sanlastırıw hám kórkem óner sheberleriniń birden-bir bazasın jaratıwdı óz ishine aladı.

6. Festivallar hám xalıqaralıq almasıwlar.

Samarqandta ótkerilip atırǵan "Sharq taronalari" festivalı eki jıllıq xalıqaralıq muzıka forumı bolıp (1997-jıldan), onda 50 ge shekem mámleket qatnasadı. Bul mádeniyatlar aralıq almasıw, milliy dástúrlerdı tanıstırıw hám zamanagóy baǵdarlar menen integraciyalaw platforması ru.wikipedia.org.

Kompozitor Igor Pinxasov konservatoriyada hám onnan tisqarida studentler ushın kompyuter kompoziciyası hám aranjirovkası boyınsha sheberlik sabaqları hám dóretiwshilik ushırasıwların ótkerip kelmekte.

7. Muzıka pedagogikasında keleshekтегі qádemler.

Usınıs	Sheshimler
Adaptiv metodikalardıń jetispewshiligi.	Brayl partiturları, sensor sabaqlıqlar, pedagoglar ushın treningler islep shıǵıw.
Sanlı kónlikpelerge ie pedagoglardıń zárúrligi.	Qánigelikti arttırıw, sabaq hám izertlew jumıslarına IT ti úyretiw.
Globallasıwda dástúrlerdı saqlaw.	2022-jılǵı párman, festivallar, maqom hám milliy saz ásbapların úyretiw.

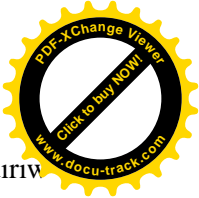
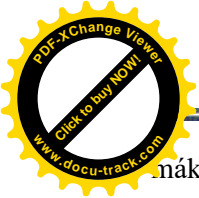
Ózbekstanda XXI ásir muzıka pedagogikası xalıqaralıq innovaciyalardı ata-baba dástúrleri menen baylanıstıradı. Sanlı texnologiyalardı engiziw, inklyuzivlik hám milliy miyrasqa itibar

qaratıw arqalı mámleketlik-siyasiy baslamalardı rawajlandırıw mobil, mádeniy sawatlı hám texnikalıq jaqtan tayar muzıkant hám pedagoglar áwladın qalıplestiriw ushın platforma jaratadı.

Paydalanılǵan ádebiyatlar

I.T.Адамбаева «Қарақалпақстан музыкасының тарийхы», «Қарақалпақстан» баспасы Нөкис-1985.

REZYUME. Maqala XXI ásir muzıka pedagogikasındaǵı texnologiyalıq rawajlanıw, inklyuzivlik, cifrlastırıw hám pánleraralıq qatnaslar menen baylanıslı tiykarǵı ózgerislerdi kórip shıǵadı. Ózbekstan mısallarına ayrıqsha itibar qaratılıp, bilimlendiriw procesine milliy muzıkalıq miyrastı jedel integraciyalaw, inklyuziv metodikalar hám sanlı texnologiyalardıń rawajlanıwı baqlanbaqta. Pedagoglar hám bilimlendiriw

inákemeleri aldında turgán qáwip-qáterler, zamanagóy sharayatta muzıka bilimlendiriwın rawajlandırıw perspektivaları kórsetip ótildi.

РЕЗЮМЕ. В статье рассматриваются ключевые изменения в музыкальной педагогике XXI века, связанные с технологическим развитием, инклюзивностью, цифровизацией и междисциплинарными подходами. Особое внимание уделяется примерам из Узбекистана, где наблюдается активная интеграция национального музыкального наследия в образовательный процесс, развитие инклюзивных методик и цифровых технологий. Обозначены вызовы, стоящие перед педагогами и образовательными учреждениями, а также перспективы развития музыкального образования в современных условиях.

SUMMARY. This article explores the main transformations in 21st-century music pedagogy, focusing on the influence of digital technologies, inclusive education, and new pedagogical methods. Special emphasis is placed on Uzbekistan, where national traditions are being integrated with modern teaching strategies. The article identifies current challenges for music educators, including technological adaptation and inclusive access, while outlining future prospects for music education in the digital age.

QORAQALPOQ XALQ QO'SHIQLARI VA UNING TARBIYADAGI AHAMIYATI

Ruslan Kudenov – *“Folklor va etnografiya” kafedrası o‘qituvchisi*
O‘zbekiston davlat san‘at va madaniyat instituti Nukus filiali

Tayanch so‘zlar: xalq qo‘shiqlari, og‘zaki ijod, milliy tarbiya, ma‘naviy qadriyatlar, estetik tarbiya, pedagogika, axloqiy fazilatlar, xalq ijodi, madaniy meros, vatanparvarlik.

Ключевые слова: народные песни, устное творчество, национальное воспитание, духовные ценности, эстетическое воспитание, педагогика, нравственные качества, народное творчество, культурное наследие, патриотизм.

Key words: folk songs, oral art, national upbringing, spiritual values, aesthetic education, pedagogy, moral qualities, folk art, cultural heritage, patriotism.

Qoraqalpoq xalq og‘zaki ijodi asrlar davomida shakllangan va avloddan avlodga o‘tib kelayotgan ma‘naviy-madaniy boylikdir. Ushbu boy meros tarkibida xalq qo‘shiqlari muhim o‘rin egallaydi. Qo‘shiqlar xalqning tarixi, urf-odatları, diniy e‘tiqodi, estetik qarashları va axloqiy qadriyatlarini o‘zida mujassam etadi. Ayniqsa, ular yosh avlodni tarbiyalashda, milliy g‘urur va vatanparvarlik tuyg‘ularini shakllantirishda, shaxsiy kamolotni ta‘minlashda beqiyos ahamiyatga ega. Ushbu maqolada Qoraqalpoq xalq qo‘shiqlarining mazmun-mohiyati, ularning turlari va tarbiyaviy xususiyatlari ilmiy asosda tahlil qilinadi.

Xalq qo‘shiqlari xalqning ijtimoiy hayoti, dunyoqarashi va turmush tarzining badiiy ifodasidir. Qoraqalpoq xalq qo‘shiqlarida mehnat, sevgi, tabiat, urush, ajrim, ona tiliga muhabbat kabi mavzular keng yoritilgan. Ular orqali tarixiy voqealar yoritilib, milliy xotira saqlanadi. Misol uchun, “Sarqaygan suvlar”, “Kók mazarlıq” kabi qo‘shiqlar xalqning ijtimoiy-hissiy kechinmalarini yoritadi.[1.1]

Qoraqalpoq xalq qo‘shiqlari turli yoshdagi tinglovchilarga mo‘ljallangan bo‘lib, har biri o‘ziga xos tarbiyaviy funksiyani bajaradi:

- **Beshik qo‘shiqlari** – bolani tinchlantirish, unga mehr-oqibat, ona tiliga muhabbatni singdirish vazifasini bajaradi.

- **Mehnat qo‘shiqlari** – halol mehnatga da‘vat qiladi, jamoatchilik hissini kuchaytiradi.

- **Vatanparvarlik ruhidagi qo‘shiqlar** – el-yurtga sadoqat, milliy iftixor, ozodlik g‘oyalarini singdiradi.

- **Axloqiy-didaktik qo‘shiqlar** – sabr-toqat, halollik, keksalarga hurmat, mehr-oqibat, do‘stlik kabi qadriyatlarni targ‘ib etadi. [1.2]

Bugungi ta‘lim-tarbiya tizimida xalq og‘zaki ijodidan, xususan, xalq qo‘shiqlaridan samarali foydalanish zarur. Pedagogik nuqtai nazardan olganda, xalq qo‘shiqlari quyidagi yo‘nalishlarda tarbiyaviy vosita bo‘la oladi: **Milliy identifikatsiyani shakllantirish:** Qo‘shiqlar orqali yoshlar o‘z tarixiy ildizlariga, xalqiga va madaniyatiga yaqinlashadi.

- **Estetik tarbiya:** Musıqa, ohang va she‘riy vositalar orqali estetik did, badiiy tafakkur rivojlanadi.

- **Ma‘naviy-axloqiy tarbiya:** Ijtimoiy hayotga mos qadriyatlar, ijobiy insoniy fazilatlar mustahkamlanadi.

- **Kommunikativ kompetensiyalar:** Qo‘shiqlar orqali ona tili va nutq madaniyati boiydi.